

קרב:

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

עין משפט
גור מוצה

(א) שבעות מה' (ב) כ"ג שם
מז' (ג) כ"ד שם (ד) (ה) (ו) (ז)
(ח) (ט) (י) (יא) (יב) (יג) (יד)
(טו) (טז) (יז) (יח) (יט) (כ)

מוסף רש"י

ומשום כדי חייו כ"י.
במס' (שבתות מה' כ"ג שם)
הידי דליתגרו ליה
פועלים. שם יסבע הוא
ויספדו פועלים לא ימלא
עוד פועלים למלאכה,
שיטרו ממנו שהוא כוסר
בכר פועלו (שם). כי
הדין דליתגרו אחר
יחסותיו נכונות בכר אחר
שקטל (שם). בעל הבית
על כרחיה אגר. פועלים
כשהוא לך להם (שם).
שכיר נמי בעל כרחיה
איתגר. שהוא לך למנות
(שם). טרור פועלים
הוא. שנתן שכר למס'
פועלים וסכנו שנתן לה
(שם). ויתבא ליה בעדים.
יתקנו חמשים שלא יתן אלם
שכר למס' אלא בעדים ולא
יבא ליה שטעם (שם).
ויתבא ליה מעיקרא.
ליתקון דעת שנתן אלם
לפועלי שכר שחית עד
אלא יתחיל במלאכה ואם
חנע לעבד לא ימול כלום
ולא תהא שם שטעם (שם).
שניהם רוצים בהקפה.
בעד"כ פעמים שאין מליצות
למס' שחית ופועל שלא
ימלא המעות עד הילכה
לפרנסתו (שם). אי הכי.
דמס' טרור דבעל הבית
שקילה לשטעם חמיה.
אפילו קצץ גמרי. אפילו
נתקן על הקלה להמס'ה
לשכר שבעות (שם).
המוציא מחבירו. היינו
אומן. עליו הראיה. לך
לכס' עדים ולא יבא נאמן
בשטעם (שם). אי הכי.
דבעד"כ טרור ושמא שם.
אפילו עבר זמנו בכי.
אפילו חנעו שכר לאחר
שעבר זמן גבייתו המפורש
(רע"ז קו). שכר יום גובה
כל הילכה שכר לילה גובה
כל היום. לשבע נמי שכר
ולשקול (שם).

הלכות גדולות שנו כאן. כאותם שמו חכמים נשבעין ונוטלין
במס' שבעות (דף מד): דשכר וגו' ונחל וחנוני על פנקסו:
הני הלכה נכונה. במס' ובי הלכות למשה מסני הם והלא אינם
אלא חקנות חכמים כדמפרש הכס: סקנות קבועות. ראי לעשותן
קבע לעקור עליהם דבר מן התורה
דמדאורייתא מי שיש עליו לשלם
הוא נשבע דכתיב (שמות כג) ולקח
בעליו ולא ישלם והלא שקלוהו לשבעה
מבעל הבית ושדיוהו לשכר: ויפקע.
יפקיד שכרו: כי היכי דליגרוהו. שלא
ימנעו מלשכרו שידלגו לומר חסד
הוא זה לתנעו שכרו משקלנו: על
כרחיה אגר. כשהוא לך לנפולין
על כרחו שוכר: על כרחיה מוסגר.
נשכר שרץ למזונות: טרור
בפועלו. וסכר שנתן לו ולא
נמן: ליתבי ליה בעדים. ויתן
לו בלא שבעה. ליתקנו לן לכל
שוכרי פועלין שיתנו שכרם בעדים
ואם יאמר פרעמיו שלא בעדים
יתן בלא שבעה: טריחא להו
מילפא. לחזר בתר עדים כל היום:
ויתבי ליה מעיקרא. לתקון
לבעל הבית דיהיב אגריה נלפא
מקמי עבידתיהו דאי אמי שכר לא
מהימן: שניהם רוצים בהקפה.
בעל הבית פעמים שאין לו ופועל
שמה יפלו ממנו: אי הכי. דבעל
הבית טרור ושכר: אפי' עבר זמנו
נמי. ומנעו למחר להימנעוהו לפועל:
גבי

דכרי ליה אינשי אי הכי אפי' עבר זמנו נמי אלמנה תנן יעבר זמנו אינו
נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר משום כל תלין והא אמרת
בעל הבית טרור בפועלו הוא הני מילי מקמיה דלימטייה זמן חיוביה
אבל

והמרא לא הורכר לפרש טעם כולם אלא טעמא דשכר: שקלוהו רבנן לשבעה בעד"כ ושדיוהו אשכרי. וא"ת והלא אף בכוסר
הכל איירי מ"ק מדלוג עליה ר' יהודה ואמר דשכר אינו נשבע אלא במודה מקנת וכוונת הכל מי מחייב בעל הבית שבעה דאורייתא
ומאי קאמר דשקלוהו רבנן מבעל הבית וי"ל דאמורה במקנת קאמר דשקלוהו מבעל הבית ואפי' היא דכוסר הכל טפי הוה לן לחיוביה
בעל הבית שעליו לשלם אלא מודה מקנת הוא נשבע וליפ' שניהם רוצים להיות על בעל הבית קאמר דשקלוהו: טרור בפועלו
הוא. ומשום כמו אינו יודע דחייב אפי' כוסר הכל כדמנן בהנחל במלא (דף קמ). הלויתני ואינו יודע אם פרעתי לך חיוב ולא
פלוג בין אם יש לו פועלים הרבה בין אין לו:
א"י הכי נתיב ליה בלא שבעה. וא"ת מאי פריך וי' לעולם ישכח פעמים שאומר בעל הבית אמת ולכן לא רצו לתקן שיטול בלא שבעה מדע
דאי חסוד בודאי שכן אמאי פטר ר' יהודה כוסר הכל אלא ודאי חששא בעלמא דחיישינן שמה שכן ולהכי פטר ר' יהודה בכוסר הכל
דליכא שבעה דאורייתא אבעל הבית דלא חשבינן ליה לבעד"כ כאומר אינו יודע כי רגילות הוא שידע יפה אלא כשמודה מקנת חששו לשמא
שכח כי פעמים שהוא שוכח מחמת שהוא טרור בפועלו וישבע לשקר לפי שסכר שפרע והי' לרבנן דלא מחזיקין ליה בודאי שכן וי"ל דנראה
לגמ' דלמ"ק מחזיקין ליה בודאי שכן ואומר אינו יודע מדמחייב בכוסר הכל שאם לא היה אלא חששא בעלמא אמאי שקיל שכר אפי'
בשבעה כיון דאיכא למימר דבעד"כ יודע יפה שפרע אלא ודאי דחשבי ליה כאומר אינו יודע ומשום להפיס דעמו של בעד"כ לפי שסכר
דעתו נכונה שבעה אלא בלתימתי ואינו יודע אם פרעתיך אין לך שבעה דלא שייך להספק כיון שהוא מודה שאינו יודע אם פרע:
וניתיב ליה בעדים. פי' נתקן שלא יסב על חס' יש לתקן וכן יתיב ליה מעיקרא פריך דנתקן אם לא יקח שכרו ממחלה שיפקיד קודם שנתקן
שבעה על חס': א"י הכי אפי' קצץ גמרי. וא"ת והא קאילה הו' כאומר אינו יודע אם הלויתני דפטור לר"ג ור' יוחנן דאמר (לע"ז דף טז):
מנה לי בידך והלא אומר אינו יודע פטור וי"ל דהכא שמודה מקנת יש לחייבו דהוה כחמשינן ידענא וחמשינן לא ידענא (שם מה). וא"ת לוקי
כגון שאומר אחת שמודה כבר פרע דהשתא הו' כוסר הכל וי"ל דנחא ליה לשנוי קאילה מידכר דכרי שהוא מחזיק גם לר' הוה רב יהודה
ועד אפי' לר"ג ור' יוחנן נחא ליה לשנוי הכי כדי לאוקמי בכל ענין אפי' לא פרע אותה אחת שמודה ועוד דהפסד משמע שלא פרע דומיא
דמילתיה דר' יהודה: שתיים קצצה י' ב'. המוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה ישבע בעד"כ ויפקיד אומן דבלא שבעה
אינו יכול להפטר כיון שמודה במקנת והכי מפרש לה בהדיא ברש' כל הנשבעין (שבעות דף מו). וא"ת דהכא קמייא מחבירו עליו הראיה
ובחוקת הבתים (ב"ר מה): ושם ד"ה (מה) תניא דבקאילה נמי נשבע ונוטל וי"ל דבריש כל הנשבעין פריך כי האי גוונא ומשני דהן ברייתא
דחוקת הבתים ר' יהודה היא: קצצה מידכר דבירי אינשי. לא מצי לשנוי דהכא משום הכי אין שכר נשבע ונוטל משום דאירי כששכרו
שלא בעדים דאי איכא עדים מחו עדים מאי קאמר כמה קצץ דהכי פריך ב' חוקת הבתים (שם דף מה): בהלכה דאומן דהא ע"כ איירי
כשיש עדים דומיא דרש"א דקמייא שכר בזמנו נשבע ונוטל דמוקי לה רב ושמואל ששכרו בעדים כדאמר' התם בשבעות (דף מה): בהדיא והי'
סופא איירי בשכר בעדים ולא שמעו הקאילה או שמעו ושכחו ובחוקת הבתים דפריך רבא לאבי דאמר אי לא ראה אפי' דאיכא עדים י' לא
לאומן חזקה אין ראה אפי' דליכא עדים אין לו חזקה מהותן עליהו לאומן דאומר חס' קאנא לי ובעל לא ראה אומר לא קאנא לך איש
אחת כל זמן שהטילת ביד אומן על בעד"כ להביא ראיה ואי דאיכא עדים יחזי מאי קאמר' אלא לאו דליכא עדים ואפי' דראה אומן
נאמן התם לא הוה מצי למימר דאיכא עדים וכגון ששכחו או לא שמעו הקאילה דא"כ אף לדריה תקפי דכיון דמשמע ליה דאירי
בכל ענין אפילו בראה אי מיירי נמי דאיכא עדים אמאי נאמן אומן דנאיכא עדים וראה לכלי עלמא אין לו חזקה כדמנן במס' ורבא
דקאמר אלא לאו דליכא עדים (ולא ראה) אינו אומר כן אלא כשיש לו חזקה שראה אפי' דראה וראי דמשני ליה לא
דליכא עדים ולא ראה הו' מצי לאוקמה בדאיכא עדים ולא ראה וכגון שלא שמעו הקאילה אלא משום דרבה אוקמה בדליכא עדים
אוקמה אינהו הכי ועוד נראה דאי משום מגו בעל הבית נאמן אמאי נקט שחולקין בקאילה ושכח לומר שחולקין בפריעה זה אומר נתיב זה
אומר לא נתת כדמנן ב' כל הנשבעין (שבעות דף מד): ועוד יש לתרץ דאפילו איירי כששכרו שלא בעדים אין נאמן כמנון כיון שהוא מודה
במקנת שלא היה יכול להפטר ולומר לא שכרתי מעולם כדן כל מודה מקנת דאין נאמן דהי' כפי ראי' והכל ועוד אומר ר"י
דדאי כי איכא עדים רגילות שודעים וזוכרין הקאילה כדאמרין בחוקת הבתים שחזקה אפילו עדים איירי ויבא דקמייא נשבע

ונוטל

שכיר בזמנו נשבע ונוטל. ב' כל הנשבעין (שבעות דף מה): ושם
ד"ה מחוק מפרש לא שנו אלא ששכרו בעדים אלא שכרו שלא
בעדים מחוק שיכול לומר לא שכרתי מעולם יכול לומר שכרתי
ונתיב לך שכר חימה דהיי נאמן כמנו דהא מפרש בגמ' דעמא
דשכיר נשבע משום דבעד"כ טרור
בפועלו ואין חושבין אותו כאילו
אמר אינו יודע מדפריך בגמ' אי הכי
יחייב ליה בלא שבעה וא"כ מה
מועיל מגו דאילו אומר אינו יודע
לא הוה מהני שום מגו והוה חייב
דהוה ליה כאומר הלויתני ואינו יודע
אם פרעתיך דחייב כדמנן בהנחל
בתרא (ב"ר דף קמ). וביצמות בפרק
האשה שהלכה (דף קד): משמע
נמי דלא מהני מגו בכי האי גוונא
דאמר אינו נאמן לומר מת בעלי
במלמחה משום דאמרה כדדמי לה
ואינו יודעת כדמנן שמת ולא מהני
לה מגו דאי נשבעא אמרה מת
על ממונו:

מבבל דאיכא קבועות. אפי' ג'
דנפרק השולח (גיטין דף
ל). אמרין תקנה גדולה התקינו
שהיו מפרשין שומתינן בגיטין וכן
בהנחל קמא (ב"ק דף קב): תקנה
גדולה התקינו שאם יחייבהו יתירה על
הקין כו' לא פריך אלא הכא דקאמר
שנו כאן דמשמע ולא נמקום אחר:
תקנות קבועות. הא דנקט לשון
רבים משום דקאי אכל
הנהו דנשבעין ונוטלין בפרק כל
הנשבעין (שבעות דף מד): דשכר
וגו' ונחל וחנוני חסוד על השבעה
וחנוני על פנקסו וקרי להו קבועות
משום דעקרו לשבעה ממקומה
וקבעה לשכנדו שיהא נשבע ונוטל

והמרא לא הורכר לפרש טעם כולם אלא טעמא דשכר: שקלוהו רבנן לשבעה בעד"כ ושדיוהו אשכרי. וא"ת והלא אף בכוסר
הכל איירי מ"ק מדלוג עליה ר' יהודה ואמר דשכר אינו נשבע אלא במודה מקנת וכוונת הכל מי מחייב בעל הבית שבעה דאורייתא
ומאי קאמר דשקלוהו רבנן מבעל הבית וי"ל דאמורה במקנת קאמר דשקלוהו מבעל הבית ואפי' היא דכוסר הכל טפי הוה לן לחיוביה
בעל הבית שעליו לשלם אלא מודה מקנת הוא נשבע וליפ' שניהם רוצים להיות על בעל הבית קאמר דשקלוהו: טרור בפועלו
הוא. ומשום כמו אינו יודע דחייב אפי' כוסר הכל כדמנן בהנחל במלא (דף קמ). הלויתני ואינו יודע אם פרעתי לך חיוב ולא
פלוג בין אם יש לו פועלים הרבה בין אין לו:

א"י הכי נתיב ליה בלא שבעה. וא"ת מאי פריך וי' לעולם ישכח פעמים שאומר בעל הבית אמת ולכן לא רצו לתקן שיטול בלא שבעה מדע
דאי חסוד בודאי שכן אמאי פטר ר' יהודה כוסר הכל אלא ודאי חששא בעלמא דחיישינן שמה שכן ולהכי פטר ר' יהודה בכוסר הכל
דליכא שבעה דאורייתא אבעל הבית דלא חשבינן ליה לבעד"כ כאומר אינו יודע כי רגילות הוא שידע יפה אלא כשמודה מקנת חששו לשמא
שכח כי פעמים שהוא שוכח מחמת שהוא טרור בפועלו וישבע לשקר לפי שסכר שפרע והי' לרבנן דלא מחזיקין ליה בודאי שכן וי"ל דנראה
לגמ' דלמ"ק מחזיקין ליה בודאי שכן ואומר אינו יודע מדמחייב בכוסר הכל שאם לא היה אלא חששא בעלמא אמאי שקיל שכר אפי'
בשבעה כיון דאיכא למימר דבעד"כ יודע יפה שפרע אלא ודאי דחשבי ליה כאומר אינו יודע ומשום להפיס דעמו של בעד"כ לפי שסכר
דעתו נכונה שבעה אלא בלתימתי ואינו יודע אם פרעתיך אין לך שבעה דלא שייך להספק כיון שהוא מודה שאינו יודע אם פרע:
וניתיב ליה בעדים. פי' נתקן שלא יסב על חס' יש לתקן וכן יתיב ליה מעיקרא פריך דנתקן אם לא יקח שכרו ממחלה שיפקיד קודם שנתקן
שבעה על חס': א"י הכי אפי' קצץ גמרי. וא"ת והא קאילה הו' כאומר אינו יודע אם הלויתני דפטור לר"ג ור' יוחנן דאמר (לע"ז דף טז):
מנה לי בידך והלא אומר אינו יודע פטור וי"ל דהכא שמודה מקנת יש לחייבו דהוה כחמשינן ידענא וחמשינן לא ידענא (שם מה). וא"ת לוקי
כגון שאומר אחת שמודה כבר פרע דהשתא הו' כוסר הכל וי"ל דנחא ליה לשנוי קאילה מידכר דכרי שהוא מחזיק גם לר' הוה רב יהודה
ועד אפי' לר"ג ור' יוחנן נחא ליה לשנוי הכי כדי לאוקמי בכל ענין אפי' לא פרע אותה אחת שמודה ועוד דהפסד משמע שלא פרע דומיא
דמילתיה דר' יהודה: שתיים קצצה י' ב'. המוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה ישבע בעד"כ ויפקיד אומן דבלא שבעה
אינו יכול להפטר כיון שמודה במקנת והכי מפרש לה בהדיא ברש' כל הנשבעין (שבעות דף מו). וא"ת דהכא קמייא מחבירו עליו הראיה
ובחוקת הבתים (ב"ר מה): ושם ד"ה (מה) תניא דבקאילה נמי נשבע ונוטל וי"ל דבריש כל הנשבעין פריך כי האי גוונא ומשני דהן ברייתא
דחוקת הבתים ר' יהודה היא: קצצה מידכר דבירי אינשי. לא מצי לשנוי דהכא משום הכי אין שכר נשבע ונוטל משום דאירי כששכרו
שלא בעדים דאי איכא עדים מחו עדים מאי קאמר כמה קצץ דהכי פריך ב' חוקת הבתים (שם דף מה): בהלכה דאומן דהא ע"כ איירי
כשיש עדים דומיא דרש"א דקמייא שכר בזמנו נשבע ונוטל דמוקי לה רב ושמואל ששכרו בעדים כדאמר' התם בשבעות (דף מה): בהדיא והי'
סופא איירי בשכר בעדים ולא שמעו הקאילה או שמעו ושכחו ובחוקת הבתים דפריך רבא לאבי דאמר אי לא ראה אפי' דאיכא עדים י' לא
לאומן חזקה אין ראה אפי' דליכא עדים אין לו חזקה מהותן עליהו לאומן דאומר חס' קאנא לי ובעל לא ראה אומר לא קאנא לך איש
אחת כל זמן שהטילת ביד אומן על בעד"כ להביא ראיה ואי דאיכא עדים יחזי מאי קאמר' אלא לאו דליכא עדים ואפי' דראה אומן
נאמן התם לא הוה מצי למימר דאיכא עדים וכגון ששכחו או לא שמעו הקאילה דא"כ אף לדריה תקפי דכיון דמשמע ליה דאירי
בכל ענין אפילו בראה אי מיירי נמי דאיכא עדים אמאי נאמן אומן דנאיכא עדים וראה לכלי עלמא אין לו חזקה כדמנן במס' ורבא
דקאמר אלא לאו דליכא עדים (ולא ראה) אינו אומר כן אלא כשיש לו חזקה שראה אפי' דראה וראי דמשני ליה לא
דליכא עדים ולא ראה הו' מצי לאוקמה בדאיכא עדים ולא ראה וכגון שלא שמעו הקאילה אלא משום דרבה אוקמה בדליכא עדים
אוקמה אינהו הכי ועוד נראה דאי משום מגו בעל הבית נאמן אמאי נקט שחולקין בקאילה ושכח לומר שחולקין בפריעה זה אומר נתיב זה
אומר לא נתת כדמנן ב' כל הנשבעין (שבעות דף מד): ועוד יש לתרץ דאפילו איירי כששכרו שלא בעדים אין נאמן כמנון כיון שהוא מודה
במקנת שלא היה יכול להפטר ולומר לא שכרתי מעולם כדן כל מודה מקנת דאין נאמן דהי' כפי ראי' והכל ועוד אומר ר"י
דדאי כי איכא עדים רגילות שודעים וזוכרין הקאילה כדאמרין בחוקת הבתים שחזקה אפילו עדים איירי ויבא דקמייא נשבע

